

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİKTE TAHKİKİ
İMANIN ÖNEMİ**

Hakan BEKTAŞ

Öğrenci No: 223986092

DENİZLİ-2024

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİKTE TAHKİKİ İMANIN
ÖNEMİ

Hakan BEKTAŞ
Öğrenci No: 223986092

DANIŞMAN
Doç. Dr. Mehmet ÇINAR

DENİZLİ-2024

ETİK BEYANNAMESİ

Bu dönem projesinin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğine beyan ederim

Hakan BEKTAŞ

ÖNSÖZ

Bu çalışma, “Manevi Danışmanlık Ve Rehberlikte Tahkiki İmanın Önemi” başlığı altında ergenlik döneminde manevi gelişimin etkilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu proje ödevinin hazırlanması sürecinde elde edilen verileri desteklemek amacıyla toplanan nitel bulgulara büyük oranda yer verilmiştir.

Bu çalışmanın, oluşturulmasında ve tamamlanmasında emeği geçen herkese teşekkürü borç bilirim. Lisansüstü eğitimimde birikimlerinden yararlandığım Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı’ndaki tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Lisansüstü eğitimimde beni destekleyen ve cesaretlendiren her daim bilgi ve birikimlerinden yararlandığım danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mehmet Çınar’a çok teşekkür ederim.

Hakan BEKTAŞ

Denizli – 2024

ÖZET

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Proje Özeti

Projenin Başlığı: Manevi Destek Ve Rehberlikte Tahkiki İmanın Önemi	
Projeyi Hazırlayan: Hakan BEKTAŞ	Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet ÇINAR
Kabul Tarihi: 11.01.2024	Sayfa Sayısı: v + 11
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Programı: Manevi Destek ve Rehberlik
<p>Bu çalışma, çağımızda teknolojinin hemen hemen tüm alanlarda gelişmesi ve hayatın büyük ölçüde kolaylaşmasıyla birlikte, insanların maddi ihtiyaçlarını fazlasıyla karşılamalarına rağmen, ruhsal boşluklarını ihmal etmeleri, yalnızlaşmaları, maneviyattan uzaklaşmaları sonucunda ortaya çıkan sorunlara çözüm olarak manevi rehberlik ve danışmanlığın gerçek iman temelinde neleri tamir edebileceğini göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Çoğu insan, Allah'a inanmış olabilir, ancak imanları taklit seviyesinde olduğu için hayatlarındaki sorunlar, özellikle içlerindeki büyük boşluğa bir çözüm getirmemektedir. Bu bağlamda manevi destek ve rehberlikte tahkiki imanının yeri ve önemine değinilmiştir.</p> <p>Çalışmada öncelikle iman konusu detaylı bir şekilde incelenmiş, farklı iman çeşitleri ve kısımları ele alınmıştır. Ardından, manevi danışmanlığın başlangıcı, uygulanışı ve önemi üzerinde durulmuştur. Son olarak, tahkiki imanın manevi destek ve rehberlikte yeri ve önemi üzerinde durulmuştur.</p>	
Anahtar kelimeler: Maneviyat, İman, Tahkik, Taklit, Rehberlik.	

ABSTRACT

Pamukkale University Institute of Islamic Sciences Non-Thesis Master's Project Summary

Title of the Project: The Importance of True Faith in Spiritual Counseling and Guidance	
Author: Hakan BEKTAŞ	Supervisor: Doç. Dr. Mehmet ÇINAR
Date: 11.01..2024	Nu. of pages: v + 11
Department: Philosophy and Religious Studies	
Program: Spiritual Support and Guidance	
<p>This study has been prepared to show what spiritual guidance and counseling can repair on the basis of true faith as a solution to the problems that arise as a result of people neglecting their spiritual emptiness, becoming lonely and moving away from spirituality, despite the fact that people meet their material needs in spite of the development of technology in almost all areas and life has become much easier in our age. Most people may believe in God, but because their faith is at the level of imitation, it does not solve the problems in their lives, especially the great emptiness inside them. Spiritual guidance counselors will see how effective and easy the solution is when they realize the power of authentic faith, which is effective and has an impact in every field, and apply these principles to their clients.</p> <p>In this study, first of all, the subject of faith is examined in detail and different types and parts of faith are discussed. Then, the beginning, practice and importance of spiritual counseling are discussed. Finally, it discusses how the essence and knowledge of authentic faith can be used in the counseling process and how useful, effective and peaceful it can be.</p>	
Keywords: Spirituality, Faith, Tahkik, Imitation, Guidance.	

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	ii
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
İÇİNDEKİLER	v
BİRİNCİ BÖLÜM	2
İMAN	2
1.1. İman Kavramı.....	2
1.2. İmanın Mahiyeti	2
1.3.1. İcmali İman.....	3
1.3.2. Tafsilli İman	3
1.3.3. Taklidi İman	3
1.5. İmanın Azalması Ve Artması.....	4
1.6. Taklidi İmanı Tahkiki İmana Çevirmek.....	4
1.6.1. İmanın Şuuru	5
1.7. İman Ve Ahlak Arasındaki İlişki	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK	6
2.1. Manevi Danışmanlık Ve Rehberliğin Ortaya Çıkışı	6
2.2. Türkiye ‘de Manevi Danışmanlık Ve Rehberlik	6
2.3. Manevi Danışmanlık Ve Rehberliğin Önemi	7
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	8
MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETİNDE TAHKİKİ İMAN .8	
3.1.1. Manevi Rehberlikte İman Şuuru	8
3.1.2. Manevi Rehberlikte Tahkiki İmanı İşlemek.....	9
3.1.3. Manevi Rehberlikte Tahkiki İmanın Etkileri	9
SONUÇ	10
KAYNAKÇA	11

GİRİŞ

Manevi danışmanlık ve rehberlik, bireylerin ruhsal ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak, içsel dengeyi sağlamak, yaşam zorluklarıyla baş etmek ve anlam arayışlarını yönlendirmek amacıyla önemli bir rol oynar. Bu alandaki danışmanlık süreçleri, bireyin manevi boyutunu anlamak, güçlendirmek ve yönlendirmek için çeşitli yöntemleri içermektedir. Tahkiki iman, bu manevi danışmanlık ve rehberlik süreçlerinde bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, bu makalede manevi danışmanlık ve rehberlikte tahkiki imanın önemi üzerinde durulacaktır. Tahkiki imanın bireyin manevi gelişimi üzerindeki etkileri incelenecek ve manevi danışmanların bu konudaki rolü üzerinde odaklanılacaktır. Bu çalışma, manevi danışmanlık ve rehberliğin temel dinamiklerinden biri olan tahkiki imanın, bireylerin içsel huzur ve yaşam anlamını bulma süreçlerindeki kilit rolünü anlamamıza katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Dünya hayatının önemli bir özelliği, insanların bu dünyada çeşitli denemelere tabi tutulması ve imtihan yerinde bulunmasıdır. Bu imtihanlar, insanların karakterini, sabrını, olgunluğunu ve gelişimini şekillendirmek amacını taşır. İmtihanlar, bir dizi sebep ve hikmete dayanır, ancak temelde insanların sabretme yeteneğini güçlendirmek ve olgunlaşmalarına katkıda bulunmak amacını taşır. İmtihanlar, kişinin karşılaştığı zorluklar, sıkıntılar, kayıplar veya başarılar gibi olaylar aracılığıyla gerçekleşebilir. Bu süreç, insanın içsel güçlerini, dayanıklılığını ve sabrını sınavarak gelişmesine olanak tanır. İmtihanlar, insanların yaşamındaki sınavlardan geçerken, olgunluk seviyelerini artırarak kendi potansiyellerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olur. Bu anlamda, dünya hayatının imtihan yeri olması, insanlara yaşadıkları olaylara sabırla yaklaşma, olgunlaşma ve gelişme fırsatı sunar. İmtihanlar, insanların karakter yapısını şekillendirerek, hayatın karmaşıklıklarıyla başa çıkma becerilerini artırır. Bu süreç, insanların kişisel ve spiritüel büyüme yolunda ilerlemelerine katkıda bulunur. (Söylev, 2017, ss. 80-87)

BİRİNCİ BÖLÜM

İMAN

1.1. İman Kavramı

İman kavramı ile ilgili farklı açılardan ve farklı yaklaşımlarla tanımlar ve yorumlar mevcuttur. Bu çeşitliliği daha anlaşılır kılmak ve basite indirgemek adına yaptığım araştırmalarda, İman lügat anlamıyla, birinin söylemiş olduğu sözde tasdiklemek, onu doğrulamak, kalb derinliğiyle özümseyerek, ona güven vermek, şüphelere mahal vermeyecek şekilde yürekten ve derinden inanmak anlamlarına geldiğini gördüm (Kılavuz, 2014,68). Terim manasına baktığımızda ise, Hz. Peygamber'i, Cenab-ı Hak'tan bizlere aktardığı mutlak kesinlikteki bilgi ve hükümlerde tasdik ederek doğrulamak, tereddüt etmeden kabullenip kalpten ve gönülden tam manasıyla inanabilmek demektir

1.2. İmanın Mahiyeti

İmanın mahiyeti denilince aklımıza gelecek olan imanın tanımı, terimi veya lügavi manasından ziyade, imanın insanda bulunduğu mahal veya imanın insanı ortaya koyduğu halet-i ruhiyesi olmalıdır. İmanın esası ve terk edilmeyecek kısmı, inanılması gerekli esaslara kalben tam bir dirayetle tasdik etmek demektir. Zaten bir insanın dilinde iman zikri olup kalbinde tasdik yoksa imanı kabul olmayıp o kişi mümin sınıfında kabul edilemez. Diğer taraftan kalben imanın içeriğine tam inanıp tasdik ettiği halde lisanen bir özür nedeniyle ikrar edemese de mümin sayılmaktadır. Dolayısıyla imanın lisan ile ikrar kısmı imandan bir cüz olmayıp sadece onun dünyevi şartları arasındadır. (Eba Müslim Yaşaroğlu vd., 2023)

1.3. İman Çeşitleri

İman konusunu, imana dair inanılması gereken hususlar ve inanmanın keyfiyeti açısından bazı kısımlara ayırmak gerekir. İman haddi zatında kalpteki bir nur olması noktasından tek parçadır fakat inanan insanların imana dair bilgi birikimleri, imanı elde ettikleri kaynaklar, imana verdikleri değer, iman konusuna ayırdıkları zaman, yaşadıkları

asır, yetiştikleri kültür vs bakımından ister istemez farklılık arz edecektir (Karaca, 2016, s. 62).

1.3.1. İcmali İman

İmana dair ayrıntıları ve açıklamaları nazara ve dikkate almadan akaid-i islamiyeye topluca iman getirmektir. Kısacası La İlahe İllallah Muhammeden Rasulullah hakikatini söyleyip kalben tasdik etmekten oluşur. Burada da tabi ki iman etmiş olmak söz konusudur fakat ayrıntıya girilmeden icmali bir iman durumu vardır. İşin özünde, icmali bir iman sahibinin imanının makbul mü değil mi olduğunu anlamak ancak ona yöneltilen sorulara verdiği cevaplarla ortaya çıkacaktır. Kişinin icmali imandan anladığı imanın tüm erkan ve esaslarına iman edip imanı ifade ederken ağızından sadece kelime-i şehadet çıkıyorsa bir sorun yoktur. Fakat hem lisanında hem de kalbinde yalnızca imanın iki esası var ise iman ile ilgili makbuliyeti açısından ciddi sorunlar var demektir (Gökçe, 2020).

1.3.2. Tafsilli İman

Tafsilli iman ise bilindiği gibi imandaki inanılması gereken kısımlara en ayrıntılı bir şekilde inanmak ve kabul etmek diye geçmektedir. Tafsilli iman icmâlî imana kıyasla daha vasidir. Çünkü tafsilli imanda iman esaslarının her birine ayrıntıları ile inanmak söz konusudur. Örneğin ahretin varlığını da tam kabul edip ayrıntılı ve hakikatli bir şekilde inanmak şarttır (Karaman vd., 2014).

1.3.3. Taklidi İman

Taklidi iman, insanın delillere dayanmadan, anne babasından veya çevresindeki insanlardan görerek ve bizzat onlardan duyarak iman etmesine denir. Taklidi iman sahibi kimse iman niteliğini merak etmeden ve sorgulamadan iman etmiştir. İmanın burada son derece zayıflığı söz konusudur. Karşılaşacağı imani sualler veya şahit olduğu veya olacağı külli musibetler karşısında imanı sarsılıp kişiyi inkâra kadar götürebilir.

1.3.4. Tahkiki İman

Tahkiki iman ise, delillere, bilgiye, araştırmaya ve adı üstünde tahkike dayalı olan iman cihetidir. Şuurlu bir kimsenin imana şuurlu bir şekilde yaklaşmasıdır.

1.4. İmanın Esasları

İmanın esasları bilindiği üzere altı esastan oluşur: Bunlar;

Allah'a iman etmek, Meleklerle iman etmek, Kitaplara iman etmek, Peygamberlere imân etmek, Ahirete iman etmek, Kader ve Kazaya iman etmektir. Bu altı esasın her biri birbiri ile bir zincir gibi bağlıdır. Hepsini birden kabul etmek farzdır. Beş esası kabul edip sadece bir tanesini bile kabul etmemek insanı küfre götürür. Zira her bir iman rüknü başka bir iman rüknünü ispat etmektedir. Örneğin kişi, ben iman esaslarını kabul ediyorum ama meleklerle bir türlü aklım ermiyor deyip meleklerin varlığını kabul etmese elbette Kuran-ı Kerim'i de inkâr etmiş olacaktır. Çünkü melekler Kuran-ı Kerim'de birçok yerde ayetlerde geçmektedir.

1.5. İmanın Azalması Ve Artması

Ebu Hanife'nin görüşlerini esas alınarak iki yönden şu şekilde ifade edebiliriz. İman, inanılması gereken hususlar açısından artmaz ve eksilmez. Çünkü yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bir kimse inanılacak esasların hepsini kabul etse fakat bir veya birkaçına inanmasa imanı kabul olunmaz. İşte bu açıdan baktığımızda iman artmaz ve eksilmez bir bütündür ki imanın artması küfrün azalması, imanın azalması da küfrün artması anlamına gelecektir. Diğer açıdan baktığımızda Ebû Hanife'ye göre iman, inanılması gereken hususlar açısından artmaz ve eksilmez ama yakın ve tasdik yönünden artıp ve eksilebilir. İnanan insanların tümü iman ve tevhid yönüyle eşit sayılsa da amel olarak farklı olabilirler (Kurt, 2011).

1.6. Taklidi İmanı Tahkiki İmana Çevirmek

Taklidi iman insanı dünyevi hadiseler karşısında güçsüz ve çaresiz kılarak ümitsizliğe sevk edecektir. Kişinin başına gelen bela ve musibetleri yorumlaması da taklidi iman nedeniyle olumsuz ve negatif şekilde olacaktır. Hayattan tat alamayacak ve adeta tüm dünya üzerine çökecekmiş gibi hissedecektir. Oysa Rabbini hakkıyla tanıyan

bir mümin tüm hadiselerle Rahman'ın iziyle, özüyle bakarak son derece mutlu ve huzurlu olma halini yaşayacaktır. Öte yandan imanı tahkikte olan insanın elbette sonsuzluk manası taşıyan ahiret hayatı da garantiye girmiş olacaktır. Demek insanın en önemli vazifesi ve gayreti, mevcut olan imanı hangi seviyede olursa olsun onu en yüksek derecelere taşımaya çalışmaktır. Husuan kişinin imanı gerçekten taklidi, zayıf ve keyfiyetsiz ise hayatındaki en baş ve en önemli gündeminden biri de imanını tahkike çevirmek olmalıdır.

1.6.1. İmanın şuuru

İman şuuruna sahip bir insan yaratılış gayesini, dünyaya neden geldiğini, onu dünyaya kimin gönderdiğini ve onu ne amaçla gönderdiğini bilir. İman kavramını en iyi keyfiyette anlayarak tahkiki imanın ve tafsilli imanın da tam idrakine ve bilgisine ulaşmış demektir. İmanındaki şuura eren bir insan kendi yaratılışına ve kinat ve lem ve tüm mevcudat ve mahlûkatın yaratılışına hikmetle bakar ve tefekkür eder. Rabbini daima hamd ve tesbih eder. Dünyayı emanet olarak görür ve emanet sahibinin emirlerine tam riayet etmeye çalışır.

1.7. İman Ve Ahlak Arasındaki İlişki

Dinin bir insanda kemal manada olabilmesi için iman ibadet ve ahlak birlikte olmalıdır. Zira iman ve ibadet; et ve tırnak, ruh ile ceset arasındaki bağ gibi bağlıdır (Eba Müslim Yaşaroğlu vd., 2023).

İKİNCİ BÖLÜM

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK

2.1. Manevi Danışmanlık Ve Rehberliğin Ortaya Çıkışı

Bilim dünyasında manevi danışmanlık ve rehberliğe dair ilgi 19. yüzyılın ahirlerinde başlamıştır. Fakat MDR başlangıçtan bu yana pratik olarak teorik olarak epey değişikliğe uğramıştır. MDR, batıda psikolojik danışmanlık ve sosyal hizmet tarzı, sair yardım mesleklerinin yanında destekleme türü bir hüviyet kazanmıştır (Aydın & Üzüm, 2023).

Batıdaki semavi öğretileri çerçevesinde kilisede verilen danışmanlık hizmeti tarihte kaydedilen ilk psikoterapi olduğu düşünülmektedir. Fakat MDR'nin kendi mesleki statüsünü kazanması ise 1900'lü yılların başlangıcında psikoloji ve din bilimlerinin harmanlanması ile olmuş olup, kişilerin dini ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya başlamıştır (Aydın & Üzüm, 2023).

2.2. Türkiye 'de Manevi Danışmanlık Ve Rehberlik

Türkiye'de manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamaları ve hizmetleri henüz başlangıç seviyesinde denilebilir. Fakat her geçen yıl maneviyata dair ilginin artması ile hem uygulama alanları hem de akademik anlamdaki çalışmalar gittikçe artmaktadır. Bazı devlet kurumlarla imzalanan protokoller ile istihdam alanının ortaya çıkması ve keyfiyetli iş gücüne dair ihtiyacın yükselmesine uygun bir şekilde, "Manevi Bakım ve Danışmanlık" alanı ile alakalı ve bağlantılı lisansüstü programları ve sertifika programları başlamıştır. Fakat ülkemizde manevi danışmanlık alanının ihtiyaç tespitine dair, bilimsel temeli olan, kültürümüze uygun teorik ve kuramsal bilgiler hala yeterli düzeyde değildir. Öncelikle maneviyatla birlikte teoloji ve psikolojinin de içinde ve birlikte olduğu çok boyutlu ve ayrıntılarına inilmiş çalışmalara ciddi anlamda ihtiyaç vardır (Gökmen, 2021).

Manevi danışma ve rehberlik alanı ülkemizde hala tam anlamıyla kurumsallaşmamış olsa da ve istenilen konumda ve seviyede olmamış olsa bile ilk insan

ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'den başlayıp en ahir peygamber olan Hz. Muhammed efendimize kadar olan tüm peygamberlerin uygulamalarında var olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla İslam medeniyetinde de en başından beri varlığını hissettirerek korumuştur. Zaten dini rehberlik ve manevi işlerde danışma konusu tebliğ ve irşat vazifesinde en önemli yere sahiptir (Coşkun, 2022).

2.3. Manevi Danışmanlık Ve Rehberliğin Önemi

Manevi danışmanlık, danışanların inanç dünyalarının yaşamlarına etkilerini fark etmelerine destek olan ve onların din, inanç ya da maneviyatla ilişkilendirdiği sorunlarıyla başa çıkmalarında modern danışma teknikleri ile dinî ve manevi yöntemleri birlikte kullanan bir meslek alanıdır. İnsan, fiziksel varlığının ötesinde manevi potansiyel ve arzularla dünyaya gelir. Bu arzu ve potansiyel, varlığı ve yaşananları anlamlandırma, bedensel tatmin unsurlarını aşip bir değerler dünyasına bağlanma ve yeni değerler üretmesi için bireye hazır bir zemin oluşturur. Birey bu ihtiyaç ve potansiyelin sonucu olarak kendisinin ve tüm varlığın kaynağı ve amacına yönelik cevaplar arar. Tarih boyunca insandaki bu manevi potansiyelin geliştirilmesinden bahsedince ilk akla gelen yapı din olmuştur. İnsanlık tarihi kadar eski bir yapı olarak din her dönemde insanın anlamlandırma, aşkın âlemle ilişkisini düzenleme ve değer üretmede en büyük rehberi olmuştur. Zira inanmak bilişsel olduğu kadar duyuşsal ve sosyal bir olgudur. Yüce Yaraticıya dair manevi bir iştihak ile başlayan bu olgu O'nu bilmek ve tanımaktan güvenme, sevme, ümit besleme, saygı duyma vb. manevi boyutlara doğru gelişim gösterir. Bu açıdan manevi danışmanlık ve rehberlik, bireylerin sorunlarına ve arzularına cevap vermesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETİNDE TAHKİKİ İMAN

3.1. Manevi Danışmanlık Ve Rehberlik Hizmetinde Tahkiki İman Yaklaşımı

3.1.1. Manevi Rehberlikte İman Şuuru

İmanın kısımlarına ve çeşitlerine değinmiştik. Şuurlu bir iman ile şuursuz bir imanın farklarından da bahsetmiştik Manevi olarak sorun yaşayan ve ciddi anlamda rehberliğe ihtiyaç duyan Müslüman kişilere imanın anlatılması, hususan tahkiki ve şuurlu imandan bahsedilmesi manevi danışmanlık sürecini kolaylaştırıp kısa sürede istenilen sonuca ulaşmayı sağlayacaktır. Demek ki insan, imandan gelen kuvvet ile tevekkülü tam uygulayarak can sıkıan elem veren hadiseler içinde tam bir emniyet ve güven ile rahatça yaşayabilir. Ne kadar ağırlıkları varsa da tümünü Rabbinin kudret eline teslim eder. Yoksa imandan gelen o muhteşem güç ile tevekkül etmezse dünya onu dibe doğru çekecektir. Hülasa tahkiki bir iman tevhidî, tevhid ise teslim olmayı, o da kâmil bir tevekkülü gerektirir.

Hayatın her alanında insanlara rehberlik etmek üzere gönderilmiş olan Allah Resulü tebliğ ve irşat faaliyetlerinde insanları eğitmek ve onları ruhsal yönden terapi etmek için birçok yöntem kullanmıştır. İman, teslimiyet, tevekkül, sabır, şükür, kararlılık, öfkeyi yenme, paylaşma, yardımlaşma, şefkat ve merhamet bunlardan bir kaçıdır (Şeker, 2018). Görüldüğü gibi Peygamber efendimizde manevi rehberlikte en başta iman olgusunu kullanarak iman şuurunun önemini işlemiştir.

Bir birey, doğru bir iman bilincine sahip olduğunda, Allah'a karşı belirli görev ve sorumluluklarının olduğunun farkındadır. Bu farkındalık, Allah'ın kendisini yaratıp hayat hakkı verdiğini anlamakla başlar. Dolayısıyla, bu hayatı sürdürmede önemli bir rol oynayan zamanın değerini bilmeli ve bu bilinçle zamanını doğru bir şekilde değerlendirmesi gerektiğini kavramış olur. Yani, iman bilinci bireye, yaşamındaki zamanı anlamlı ve sorumluluklarını yerine getirme amacıyla etkili bir şekilde kullanma sorumluluğunu hatırlatır. Ayrıca iman, bireyin hayatta yalnız olmadığını ve kendisine şahdamarından daha yakın olan Allah'ın varlığını idrak etmesi ile kendini güvende hissetmesini sağlar. Güven duygusu ile birey, yaşadığı zorluklar karşısında Allah'ın kendisine yardım edeceği inancıyla hayata ilişkin olumlu, umutlu ve güçlü bir baş etme

yöntemi geliştirerek ona bahşedilen zamanı verimli bir şekilde kullanabilir. Kısacası iman, bireyde güven duygusu sağlamanın yanında sorumluluk bilinci ile kaliteli bir zaman geçirme imkânı da sağlayabilir (Kula, 2023).

3.1.2. Manevi Rehberlikte Tahkiki İmanı İşlemek

“Bizler iman ettik” dedikleri halde bu imanlarının gereğini yapmayan taklidi imana sahip olanları tekrardan iman etmeye Kur'an-ı Kerim davet ediyorken hakiki imana ulaşmış olanları da farklı ayetlerde överek bahsederken diğer taraftan da Kur'an-ı Kerim imani derece ve seviyelerini taklitten tahkike çıkarma amacıyla birçok ayette de iman ederek mümin olmuş insanları bile tefekkür etmeye tezekkür ve tedebbüre yöneltmektedir. (Yavuzer, 2022). Kuran-ı Kerim'in dahi gündeminde tahkiki iman yer almakta iken manevi danışanı Kuran'a yönlendirsek yine karşısına tahkiki iman çıkacaktır. Zaten İslam'ın temelinde de inşek yine tahkiki imanı göreceğimiz muhakkaktır.

3.1.3. Manevi Rehberlikte Tahkiki İmanın Etkileri

Müslüman bireyler üzerinde tahkiki iman bireyin psikolojik sağlığı üzerinde olumlu etkiler ortaya çıkacaktır. Yaşadığı âlemin ve içinde bulunduğu kainatın bir tek sahibinin olduğunu bilmek, her şeyin tasarrufunun ve her şeyin dizgininin Allah (c.c)'ın elinde olduğunu bilmek, bütün mahlûkatı yaratıp yaşatıp onlara şekil verenin, onları renk renk yaratıp her birine ayrı bir hüviyet verenin Allah-u Teala olduğunu bilmek ve bu âlemdeki bütün güzelliklerin, bütün müzeyyenatın O'nun isimlerinin cilvesi olduğunu bilmek, “Nice canlı var ki, rızkını (yanında) taşımıyor. Onlara da size de rızık veren Allah'tır. O, her şeyi işitir ve bilir” (Ankebut Suresi 60. Ayet). Ayet-i kerimesinde de ifade edildiği üzere bütün canlı mahlûkatın rızkını, her bir mahluka en uygun bir şekilde bizzat veren, hepsini de son derece memnun eden ve rızıklarına daimi bir surette kefil olduğunu bildirenin kendi Rabbi olduğunu bilmek, şu fani âlemde şu sıkıntılı dünyada şu kıymet bilmez asırda insana ne kadar büyük bir kuvvet ve moral ve ümit ve yaşama sevinci vereceği şüphesizdir.

SONUÇ

İmanın çeşitleri, şuurulu ve şuursuz iman arasındaki farklar, imanın manevi rehberlik ve danışmanlık alanındaki önemi, tahkiki imanın gücü ve etkileri, Allah Resulü'nün imanı rehberlikte kullanımı ve tahkiki imanın manevi rehberlikte işlenmesinin sonuçları üzerine bilgiler içermektedir.

Bir bireyin en temel ihtiyacının, içsel huzur ve güvenin kaynağı olan Rab ile olan bağı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Bu bağı güçlenmesi, kişinin ruhsal ve kalbi açıdan güvenli ve huzurlu hissetmesine olanak tanır. Ancak, bu bağı sağlamlaşması, yalnızca tahkiki bir imana sahip olmakla mümkündür. Bu manevi temel, tüm zorluklara çözüm bulmada etkili olabilir.

Sonuç olarak, tahkiki imanın manevi rehberlikte kullanılmasının bireyin ruhsal sağlığını olumlu yönde etkilediği ve kişinin yaşadığı zorluklarla baş etmesine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Tahkiki imanın insanı güven, sorumluluk bilinci ve kaliteli zaman yönetimiyle donatarak hayatını daha anlamlı ve huzurlu bir şekilde geçirmesine katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, Kuran-ı Kerim'in imanın derece ve seviyelerini taklitten tahkike çıkarma amacıyla bu konuya vurgu yaptığı ifade edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aydin, Y., & Üzüm, Y. (2023). Okul Psikolojik Danışmanlarının Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2009-2029. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1190913>
- Coşkun, F. (2022). Düünden Bugüne Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri. *İlahiyât: Akademik Araştırmalar Yıllığı*, 5, Article 5.
- Eba Müslim Yaşaroğlu, Nihat Morgül, Veli Karataş, & U. Murat Kılavuz. (2023). *Anadolu İmam Hatip Lisesi AKAİD* (koza yayıncılık). Milli Eğitim Bakanlığı.
- Gökmen, A. (2021). “Manevi Danışmanlık ve Rehberlik” Çalışmaları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (2017-2020). *Akif*, 51(1), Article 1. <https://doi.org/10.51121/akif.2021.21>
- Karaca, F. (2016). *Dini Gelişim Psikolojisi*. Trabzon: Eser Ofset Yayıncılık.
- Karaman, H., Bardakoğlu, A., & Apaydın, H. Y. (Ed.). (2014). *İman ve ibadetler* (22. baskı). Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kula, N. (2023). Manevi Danışmanlık Açısından Asr Suresi'nin Psikolojik Analizi. *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 7, Article 7. <https://doi.org/10.56432/tmdrd.1173879>
- Kurt, H. (2011). İmam-I Azam Ebu Hanife'nin Beş Eserinde İmanla İlişkili Temel Kavramlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30(30), Article 30. <https://doi.org/10.17120/omuid.09970>
- Söylev, Ö. F. (2017). *Dini Danışma Ve Rehberliğin Teolojik Temellerine İslami Yaklaşım*. 2, 75-100.
- Şeker, N. (2018). Dinî İbadetlerle Psikoterapi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(8), Article 8.
- Yavuzer, S. (2022). Tahkiki Ve Taklidi İman Perspektifinde Mü'min Kişilik. *Van İlahiyat Dergisi*, 10(16), Article 16. <https://doi.org/10.54893/vanid.1103529>